

Sygn. akt: I Ns 30/17

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2017 r.

Sąd Rejonowy w Chełmnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Monika Mleczko-Pawlikowska
-----------------	--------------------------------

Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Ritter
--------------	----------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2017 r. w Chełmnie

na rozprawie

sprawy z wniosku G. S.

z udziałem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., R. R. (1), R. R. (2), Związku (...) z siedzibą w S., M. R. (1), (...) spółka z o.o. z siedzibą w S., M. J., M. D., M. R. (2), K. R. (1), B. B., K. R. (2) i J. T.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia spadkowego o odrzuceniu spadku po R. R. (3)

postanawia:

1. Zatwierdzić uchylenie się przez wnioskodawczynię G. S. od niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu R. R. (3) zmarłym dnia 16 sierpnia 2014 roku w C., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w D.,
2. Ustalić, że koszty postępowania ponosi wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania każdy zgodnie ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni G. S. wniosła o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po swoim ojcu R. R. (3) zmarłym w dniu 16 sierpnia 2014r. w C., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w D..

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawczyni wskazała, iż po zmarłym w dniu 16 sierpnia 2014r. R. R. (3) zostało przeprowadzone przed tutejszym Sądem postępowanie spadkowe (...) wszczęte z wniosku wierzyciela – (...) S.A. z siedzibą w W.. Mocą postanowienia wnioskodawczyni nabyła z mocy ustawy spadek po ojcu wprost w 3/20 części. Wnioskodawczyni wskazała, iż nie złożyła w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, albowiem nie miała żadnej wiedzy o długach swojego ojca. W trakcie rozprawy spadkowej matka okazała wnioskodawczyni i jej rodzeństwo ugodę, jaką zawarła z (...). Jednocześnie zapewniała, iż nie ma innych długów spadkowych. Także bezpośrednio po śmierci ojca matka wnioskodawczyni zapewniała ją, iż nie posiadają z ojcem żadnych długów. Ponieważ wnioskodawczyni miała dobre relacje z matką, nie miała podstaw sądzić, iż matka wprowadza ją w błąd. Dopiero w dniu 29 grudnia 2016r. wnioskodawczyni, z pisma przesłanego jej z firmy windykacyjnej dowiedziała się,

iz ojciec posiadał jeszcze większe zadłużenie z tytułu umowy kredytu i kartę kredytową na łączną kwotę 49.179,15 zł. Ojciec nigdy nie informował wnioskodawczynie o zadłużeniu, jak również żaden z wierzycieli nie kontaktował się z nią przed sprawą o stwierdzenie nabycia spadku. Zatem wnioskodawczynie pozostawała w istotnym błędzie, stwarzającym przekonanie, iż gdyby wiedziała o wszystkich okolicznościach złożyłaby w terminie oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie wniosku oraz o zasądzenie od wnioskodawczynie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swego stanowiska uczestnik wskazał, iż wnioskodawczynie mając wiedzę o śmierci ojca miała świadomość, iż dziedziczy po nim ustawowo, jednakże nie dochowała należytej staranności nie dokonując odpowiednich czynności w odpowiednim terminie. Takie zaniechanie nie może być uznane jako błąd istotny. Powoływanie się na błąd mogłoby mieć znaczenie w przypadku gdyby wnioskodawczynie należała do dalszego kręgu dziedziczenia i nie wiedziała o fakcie dziedziczenia, a przez to o biegu terminów do złożenia oświadczenia.

Sąd ustalił, co następuje.

R. R. (3) – ojciec wnioskodawczynie zmarł w dniu 16 sierpnia 2014r. w C., a jego ostatnim miejscem zwykłego pobytu było D.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 27 października 2016r. w sprawie(...) stwierdzenie nabycia spadku po R. R. (3), sąd stwierdził, iż spadek z mocy ustawy nabyła między innymi i córka G. S. w 3/20 części.

/dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 6, postanowienie z dnia 27.10.2016r. k. 161/

Postępowanie to wszczęte zostało z wniosku wierzyciela (...) S.A. z siedzibą w W., wniesionego w dniu 13 marca 2015r. Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2015r., którego odpis doręczono w dniu 29 grudnia 2015r., wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania G. S.,

/okoliczność bezsporna/

O istnieniu zadłużenia ojca wnioskodawczynie dowiedziała się dopiero, gdy dostała wezwanie z Sądu. W dniu 18 lutego 2016r. na korytarzu sądowym, matka wnioskodawczynie pokazała wnioskodawczynie i reszcie rodzeństwa ugodę jaką zawarła z (...), która dotyczyła założenia z karty kredytowej na kwotę około 4.000 zł. R. R. (2), zapewniała, iż jest to jedyne zadłużenie, a wcześniej nie informowała o tym, ponieważ zobowiązała się to spłacać po 200 zł miesięcznie.

/dowód: zeznania świadka E. W. k. 183, przesłuchanie wnioskodawczynie k. 183v./

G. S. utrzymywała regularne kontakty osobiste i telefoniczne z ojcem i matką, przy czym częściej były to kontakty telefoniczne. Rodzice utrzymywali się z emerytury, matka dorabiała u brata męża. Nigdy nie informowali dzieci o swojej sytuacji majątkowej, mówili, że sobie radzą. Żyli skromnie. Nie posiadali żadnych nieruchomości, ruchomości, samochodu. Nigdzie nie wyjeżdżali, nie obdarowywali nikogo drogimi prezentami.

/dowód: zeznania świadka E. W. k. 183, przesłuchanie wnioskodawczynie k. 183v. – 184./

Po śmierci męża R. R. (2) nigdy nie skarżyła się na swoją sytuację majątkową, nie prosiła o pomoc. Mówiła wnioskodawczynie czy jej córce, że emerytura jej wystarcza, że wszystko jej w porządku, że pozalać sprawę po śmierci męża i że nie ma się o co martwić.

/dowód: zeznania świadka E. W. k. 183, przesłuchanie wnioskodawczynie k. 183v./

W grudniu 2016r. wnioskodawczynie otrzymała z (...) S.A. w W. wezwania do zapłaty kwot 44.863,96 zł i 4.315,19 zł z tytułu usługi bankowej zawartej przez spadkodawcę z (...) Bank S.A., a która to wierzytelność została nabyta przez

(...) S.A. Dopiero po śmierci matki wnioskodawczynie znalazła dokumenty świadczące o większym zadłużeniu i okazało się, iż matka podpisała z wierzycielem dwie ugody. Tej drugiej ugody matka nigdy nie pokazywała wnioskodawczynie.

/dowody: zeznania świadka E. W. k. 183v, przesłuchanie wnioskodawczynie k. 184, wezwania do zapłaty z dnia 20.12.2016r. k. 3- 4, wezwanie do dokonywania potrąceń z renty lub emerytury k. 9, 10, pismo z dnia 5.02.2016r. k. 5, projekty ugody z dnia 5.02.2016r. k. 6, 7/

Matka wnioskodawczynie R. R. (2) zmarła w dniu 23 sierpnia 2016r. W dniu 15 września 2016r. wnioskodawczynie złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po matce.

/dowód: wypis aktu notarialnego Rep. A. (...) k. 8/

Gdyby wnioskodawczynie wiedziała o rzeczywistej sytuacji majątkowej swego ojca odrzuciłaby spadek po nim. Rodzice wnioskodawczynie nie posiadali żadnego majątku. Wnioskodawczynie jest wdową od 8 lat, sama pracuje na siebie.

/dowód: przesłuchanie wnioskodawczynie k. 183v./

Sąd zważył, co następuje.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zaofiarowany przez strony materiał dowodowy w postaci zeznań świadka E. W., przesłuchania wnioskodawczynie G. S. oraz dowodów z dokumentów.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka E. W. – córki wnioskodawczynie albowiem były spójne, szczerze i logiczne. Dodatkowo jej zeznania korespondowały z przesłuchaniem wnioskodawczynie i wzajemnie się uzupełniały.

Sąd nie znalazł podstaw by odmówić wiary zeznaniom wnioskodawczynie, gdyż były one spójne i logiczne korespondowały z zeznaniami świadka, przedłożonymi dokumentami, jak również były zgodne z zasadami doświadczenia życiowego.

Za wiarygodne uznano przedłożone dokumenty, albowiem ani wnioskodawca ani uczestnicy nie kwestionowali ich wiarygodności, a i Sąd nie znalazł podstaw do ich kwestionowania.

W myśl art. 1019§ 1 kc jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

§ 2 i 3 wskazanego artykułu stanowi zaś, iż spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

Konstrukcja uchylenia się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (art. 1019 § 1 kc) została rozciągnięta na sytuacje, w których pod wpływem błędu spadkobierca nie złożył żadnego oświadczenia w terminie (art. 1019 § 2 kc), a więc takie, w których w istocie spadkobierca uchylił się nie od skutków prawnych swego oświadczenia, lecz od skutków biernego zachowania się – niezłożenia oświadczenia. W tych wypadkach skuteczne uchylenie się od skutków niezłożenia oświadczenia w terminie powoduje wyłączenie działania fikcji prostego przyjęcia spadku, wynikającej z art. 1015 § 2 zd. 1 kc.

Oświadczenie dotyczące spadkobrania jest jednostronną czynnością prawną, do której mają zastosowanie przepisy ogólne o wadach oświadczenia woli dotyczące błędu lub groźby (art. 84 i 87 kc, ze zmianami wynikającymi z art. 1019 kc). Tak więc spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu

lub odrzuceniu spadku, jeżeli takie zachowanie było konsekwencją błędu prawnie istotnego co do przedmiotu spadku, a do uchylenia się dojdzie przed sądem, który dokonuje jego zatwierdzenia i jednocześnie złoży oświadczenie, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Oświadczenie o uchyleniu się od tych negatywnych skutków powinno być złożone, zgodnie z art. 88§ 2 kc przed upływem roku od wykrycia błędu. Sąd dokonuje kontroli dopuszczalności uchylenia się od skutków oświadczenia woli, jak i niezłożenia wymaganego oświadczenia, pod kątem spełnienia ustawowych przesłanek. Powołanie się przez spadkobiercę, zgodnie z na działanie pod wpływem błędu wymaga wykazania, że błąd był istotny, dotyczył czynności prawnej i znajduje usprawiedliwienie w okolicznościach sprawy.

W literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego stan niewiedzy spadkobiercy o długach obciążających dany spadek określa się w różny sposób. Mówi się o błędzie co do "przedmiotu spadku", "stanu spadku", "stanu majątku spadkowego", "istotnych właściwości spadku" i innych. Mylne wyobrażenie spadkobiercy o stanie spadku może odnosić się do samego faktu istnienia długów spadkowych oraz ich wysokości. Błąd istotny spadkobiercy co do stanu spadku można ogólnie ująć jako taki błąd, który uzasadniałby przypuszczenie, że gdyby składający nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia oznaczonej treści. Oświadczenie o przyjęciu spadku po określonym spadkobiercy łączy się z reguły z przekonaniem, że dojdzie do powiększenia majątku spadkobiercy w wyniku dziedziczenia lub przynajmniej do nie pogorszenia jego sytuacji majątkowej.

Dodatkowo o błędzie, co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też, gdy „błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy”. Stwierdzenie, że spadkobierca, który nie złożył żadnego oświadczenia w przedmiocie nabycia lub odrzucenia spadku, nie dołożył należytej staranności w celu pozyskania wiedzy o stanie spadku (art. 1019 § 2 KC), powinno być poprzedzone oceną okoliczności konkretnej sprawy i ustaleniem, jakich aktów staranności można było od niego wymagać. (tak postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 172/12) W ocenie Sądu taka sytuacja nie zachodzi w realiach rozpoznawanej sprawy.

Jak wynikało z przesłuchania wnioskodawczyni oraz z zeznań świadka, wnioskodawczyni utrzymywała normalne i regularne kontakty z rodzicami. Rodzice nigdy nie skarżyli się, iż mają trudną sytuację majątkową, nie informowali ani wnioskodawczyni ani jej rodzeństwa, iż zaciągnęli jakieś kredyty. Nigdy nie zwracali się o pomoc do rodziny. Utrzymywali się z emerytury. Matka wnioskodawczyni dodatkowo dorabiała u brata męża. Nie prowadzili wystawnego życia, nigdzie nie jeździli, nie dawali drogich prezentów żyli skromnie. Zatem wnioskodawczyni nie miała podstaw przypuszczać, by rodzice zaciągali jakieś kredyty, a po śmierci ojca pozostały jakieś niespłacone długi. Zwłaszcza, iż matka na pytanie wnioskodawczyni czy wszystko jest w porządku, czy matka uregulowała sprawy po śmierci ojca, ta jej odpowiadała że tak, że nie ma się o nic martwić.

W ocenie Sądu w tych okolicznościach usprawiedliwionym było przekonanie wnioskodawczyni, iż po ojcu nie ma żadnych długów spadkowych, skoro tak powiedziała jej rodzona matka, z którą miała bliskie i szczere relacje. Dodatkowo w trakcie postępowania spadkowego matka okazała wnioskodawczyni tylko jedną ugodę, jaką zawarła z wierzycielem, zapewniając, iż jest to jedyne zadłużenie i zatajając, iż jest jeszcze inne wyższe zadłużenie. Matka była osobą sprawną umysłowo, nie chorowała, zatem wnioskodawczyni nie miała podstaw przypuszczać, iż nie mówi prawdy.

Sąd przyjął więc, iż wnioskodawczyni nie posiadała wiedzy o rzeczywistym stanie spadku, a niezłożenie przez nią w przepisany termin stosownego oświadczenia spadkowego było spowodowane przekonaniem, że spadkodawca nie posiadał długów.

W ocenie Sądu wnioskodawczyni dołożyła należyłą staranność w podjęciu działań mających na celu ustalenie rzeczywistego składu majątku spadkowego, w szczególności ustalenia, czy majątek ten nie był obciążony długami. Podstawę tezy o niedołożeniu należytej staranności powinna stanowić ocena uwzględniająca konkretne okoliczności sprawy nieodzwonne do ustalenia, jakich aktów staranności można było wymagać od strony. Jak wynika z uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w sprawie o sygn. akt IV CK 799/04 w dniu 30.06.2005r., dopiero niepodjęcie

określonych, uzasadnionych w danej sytuacji, działań mogłoby prowadzić do oceny o niedołożeniu przez spadkobiercę należytej staranności wyłączającej skuteczne powołanie się na błąd, co do przedmiotu spadku. Skuteczność powołania się na błąd, co do przedmiotu spadku można wyłączyć wtedy, gdy spadkobierca nie dochował należytej staranności polegającej na podjęciu uzasadnionych w danych okolicznościach działań, zmierzających do ustalenia stanu spadku, których podjęcie doprowadziłoby do takiego ustalenia i w konsekwencji - do uniknięcia błędu.

W okolicznościach niniejszej sprawy istotne jest, iż do chwili wszczęcia postępowania spadkowego i wezwania wnioskodawczynie do udziału w sprawie, nie zaszyły żadne okoliczności które mogłyby u wnioskodawczynie wzbudzić przekonanie, iż ojciec pozostawił po sobie jakieś długi. Przede wszystkim nie wskazywał na to tryb życia jaki prowadzili rodzice. Ponadto wnioskodawczynie pytała się matki o jej sytuację majątkową po śmierci ojca. Skoro matka zapewniała ją, że wszystko jest w porządku, a podczas sprawy spadkowej okazała ugodę związaną z zadłużeniem na kwotę 4.000 zł zapewniając, iż nie ma innego zadłużenia, wnioskodawczynie nie miała podstaw sądzić, iż jest inaczej, iż matka kłamie i zataja istotne informacje. Ponadto wnioskodawczynie nie miała innej możliwości ustalenia, iż tak faktycznie nie jest. Nie można bowiem było od niej wymagać, by wbrew woli matki przeszukiwała w jej domu rzeczy zmarłego męża, w poszukiwaniu dokumentacji świadczącej o długach. Dodatkowo nie można wymagać od wnioskodawczynie prowadzenia jakiegось zewnętrznego dochodzenia np. wysyłania zapytań do instytucji czy banków, czy ojciec posiadał jakieś zadłużenie, skoro nic na to nie wskazywało. Takich informacji z uwagi na tajemnicę bankową i tak by nie otrzymała.

Reasumując, zdaniem Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza stanowisko wnioskodawczynie, że o rzeczywistym stanie spadku, tj. o długach spadkowych ojca dowiedziała się po śmierci matki i otrzymaniu wezwania do zapłaty od wierzyciela, a zatem już po upływie sześciomiesięcznego terminu przewidzianego przez ustawodawcę na złożenie oświadczenia spadkowego, jak również, że wnioskodawczynie pozostawała w błędnym, aczkolwiek usprawiedliwionym okolicznościami przekonaniu co do stanu spadku. Mając to na uwadze, Sąd uznał, iż wnioskodawczynie spełniła przesłanki wynikające z art. 1019 kc: oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych wnioskodawczynie złożyła w terminie roku od wykrycia błędu – dowiedzenia się o rzeczywistym stanie spadku, oświadczenie to złożyła przez Sądem wraz z równoczesnym oświadczeniem o odrzuceniu spadku. Należało więc zatwierdzić oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminów do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, o czym orzeczono na podstawie art. 1019§ 3 kc jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono jak w punkcie 2 sentencji postanowienia na podstawie art. 520 § 1 kpc, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. Sąd nie dostrzegł podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady postępowania nieprocesowego przewidującej ponoszenie przez każdego z uczestników kosztów postępowania związanych ze swoim udziałem w sprawie. W postępowaniu nieprocesowym nie ma dwóch przeciwstawnych sobie stron, dlatego też nie można mówić o przegrywającym, który powinien zwrócić koszty postępowania wygrywającemu (art. 98 § 1). Przeciwnie, z treści całego art. 520 kpc wynika, że ustawodawca zakłada, że w zasadzie uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego nie uzyska zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, ale i nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w kontrolce uzasadnień,
2. odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć:
 - pełn. uczestnika rad. pr. K. P.,
 - pełn. uczestnika rad. pr. M. J.,
3. przedłożyć z apelacją lub za 20 dni.

C., dnia 5 stycznia 2018r.